

AZ ELHUNYTAK EMLÉKEZETE.

Péterfi Sámuel.

(1821—1884.)

A szent-ábrahámi unitárius egyházat ez évben kétszer érte nem várt érzékeny csapás. Ugyanis márt. 17-én fájó szívvvel kísérte D a r k ó D é n e s iskola-mestert, ki szeretetét hivatala pontos teljesítésével s emberséges magaviseletével nyerte meg, alig 24 éves korában csendes nyughelyére.

October 29-én pedig a szeretve tisztelt lelki pásztort kelle megkönnyeznie, kinek hosszas betegeskedése után meg szűnt munkás élete.

Mennyire szerette mindenki Pé t e r f i S á m u e l elhunyt szent-ábrahámi lelkészt, bizonyoságot tett arról az az 1200-on felüli számból álló szép gyülekezet, kik fájó szívvvel a vidék különböző részeiből, a hová csak elhathatotta hiv lelki pásztor elhalálzásának hire, siettek megjelenni az elhunyt gyászinnepélyére. Valóban ritka jó természetű ember is volt a megboldogult. Nem volt ő nyughatatlan, ki sorsával, helyzetével soha sincs megalégedve, s következőleg körének nem is kíván betöltője lenni soha. Nem tartozott azok közé sem, kik, ha a tettek mezején, hol bővebben kenyérért kívánnak csak tenni, valamicskét tesznek, azt kürtöléssel adják tudtul a világnak. De igen azok közé, kik hivatalok pontos teljesítéséből származó tiszta öntudatban szeretik elvenni fáradságok legszebb fizetését. Ó, a hol megfordult, mindenütt emlékezetes maradt jó tetteiben.

Péterfi Sámuel törzsökileg a régi Kibédi Péterfi székely családhoz tartozott, a hová tartoznak a Kobátfalvi Péterfiék és a Nagy-Ajtaiak is. Péterfi Sámuel a Nagy-Ajtai Péterfiékhez tartozott, szülői oda való birtokosok voltak, nem régiben haltak el. Testvérei, kik úgy tudom fiakul öton élnek N a g y- és K ö z é p-Ajtán első emberek, s a községben a mivelt osztályhoz tartoznak. Sámuel született 1821 Nagy-Ajtán. Tanulását a székely-kereszturi unitar. collegiumban kezdette 1833/34-ben, s Kolozsvárt végezte 1847-ben csakugyan az unitariusok főcollegiumában, hol mint segéd pap lépett legelsőbben hivatalba. Ekkor kiütvén a nemzet szabadságharza, őt is, mint más fiait a hazának, a kötelesség zászló alá szölitotta. Bem táborában szolgált, mint tüzértiszt. Bemmél közvetlen ismeretségben volt. Lecsillapulván a forradalom, a Hunyadmegyében lakó Kénosi Sándor Gergely családjánál vállalt nevelői állást s hogy ennek mikép felelt meg, mutatja az, hogy tanítványai: Kénosi Sándor Lajos, Miklós és Jó z s e f m a Hunyadmegében előkelő állásokat foglalnak el. Majd Szászvárosra hivatott tanítónak a reformatusok collegiumához. 1857-ben pedig székely-kereszturi collegiumunknál nyert tanári széket.

Hogyan felelt meg itten hivatásának, jól tudják azt akkori, s még életben levő kortársai s különösösen tanítványai, kik abban az időben nem mint tanítványai hanem mint gyermekei csüngtek szeretett tanárokon.

Alig rendelkezhetik egy tanár az ismeret közlés nagyobb hatalmával, mint a milyennel ő rendelkezett; s a siker, a melyet ő tanítványaival, elért, valóban meglepő volt.

Sok száz tanítvány említi hálával az ő nevét.

Székelykereszturi collegiumunk körül más érdemei is vannak. Az új tanári lak sokat köszönhet neki. Péterfi messze falvákra ment megkeresni a tanügy barátait, s igénybe venni áldozataikat annak érdekében. Saját maga oltotta be az almásiak, karácsonfalviak, oklándiak és vargyasiak által hozott nagy mennyiségű meszet; ő maga tanítványival égette meg az új épülethez megkívántató sok ezer téglát. Buzdította őket „Dolgozzanak kérem alásan, mert én nem magamnak építem ezt a házat jól tudom, de reméllem, hogy önök közül még ebben lakni fog valamelyik.“ Reményében nem csalatkozott, saját szemével láthatta azt meg. Péterfi neve élni fog e collegiumnál az által is, hogy aterménytárnak nagybecsű ásványgyűjteményt hagyott, melynek egyes darabjait az ország különböző részeiből szerzette és vásárolta össze.

1863-ban Szt.-Ábrahám ifju papja, Kozma Károly, halálával papnak hivatván meg ez ekklézsiába, e meghívást elfogadta, s ott működött aztán egész haláláig. 21 évig hirdette a Krisztus evangéliumát beszédekben és cselekedetekben, s nevét itt is anélkül, hogy arról a világ tudna, felírta az emlékezet könyvébe. Az ekklézsiái magtár, melynek kamatja egy részéből ma már meg van váltva a papi és mesteri zab kepe, lételét neki köszönheti. Ő juhainak nemcsak gyapjáért, hanem jóllétéért is kívánt szolgálni. A díszes községi iskola, melynél a Szt.-Ábrahámi unitár ekklézsia mestere is, mint segédtanító mindig alkalmazást nyerhet, s így csekély fizetése 200 forinttal neveltetett, egyrészt az ő buzgóságának köszönhetette megteremtését. A papi telken levő számtalan válogatott fajta gyümölcsfák az utánna következőpapoknak és azok gyermekeinek áldását fogják kiérdemelni.

A jó pásztor életét adja az ő juhaiért, urunk mondása betelt rajta. Betegségét is közvetlenül az okozta, hogy egy halgatójának végóhaját teljesíteni, hogy őt eltemesse, Kis-Mödre ment csúf, zord időben. Ez időtől fogva mindig betegeskedett. Végül betegsége vizkorsággá változván, bármily erőteljes vala is f. évi oct. 27-én megszűnt élni. Felette gyász istenitiszteleket e sorok írója tartott egy egyszerű imában és alkalmi beszédekben, Róm. XV. 19. vers alapján. Ravatalát hü özvegye, kivel Szászvároson kelt egybe, veje, egyetlen leánya, s számos unokája, testvérei, rokonai s a kereszturi collegium tanári kara, paptársai és más résztvevők állották körül, kikkel együttesen kívánom: Nyugodjanak békén porai, a mig hitünk szerint viszont meglátandjuk egymást.

Péterfi Mihály,

egykori tanítványa s kedei unitár. pap.

IRODALMI ÉRTESETŐ.

Okmányok az 1638-iki dézsi complanatio és a szombatosok elítéltetéséhez. A Magyar Tud. Akadémia történelmi bizottsága megbízásából a nagytudományu történelemirő Szilágyi Sándor által szerkesztett „Erdélyi országgyűlési emlékek“ X. kötete 1637—1648 közti időt tárgyalván, a dézsi complanatiót s a szombatosok elítéltetését is tárgyalás alá veszi, s bár nem sok új adatot mutat fel, de van az okmányok közt egy pár, mely a szombatosok ügyét okmányilag állítja előnkbe, s mint ilyen egyház-történelmünk szempontjából figyelmet érdemel.

Miután a szerkesztő a kötet bevezetésében e kort s annak folytán a complanatio és a szombatosok elítéltetése történetét tárgyalja, a kötet további részében a következő okmányokat hozza:

I. A gyulafejevári 1638, apr. 23 és 16-án tartott országgyűlés törvényeit, melynek I. articulusának rubruma: Az judaizansok ad diem 1 Juli Deesen evocaltassanak és ott finaliter dolgok decidaltassék, végeztetik. (135—149 l.)

II. 1638 máj. 23-ról: Az unitárius könyvek elkobzása czim alatt közöltetik 33 elkobzott könyv czime. (165—167 l.)

III. 1638. jul. 1—16-ról közöltetik:

a) A deési complanatio, egyházi tanácsunk levéltárábani eredeti szerint. (174—181 l.)

b) Pécsi Simon notapere. (182—190 l.)

c) Vallon Borbára és Pécsi Judit notapere (190—191 l.)

d) Pécsi Zsuzsánna és Kristina notapere. (191 l.)

e) A szombatosok notaperében ítélet jul 15-éről. (191—195 l.)

f) Egy más ítélet jul. 16-ról. (195—199 l.)

ff) Testimonium super executione dotis et persolutione gen. Anaë Sophiæ Kendeffi Keresztessianæ. (200—201 l.)

g) A formula administrandi elkobzása. (201—202 l.)

IV. 1638. nov. 2—9-ről szombatos perek a besztercezi terminuson:

a) Az unitárius zsinat ítélete. (208—210).

b) Paczolayné pere (210—212.)

c) Pécsy Margit térítvénye. (210—213 l.)

d) Pécsy Simonért való kezességlevél (212—216 l.)

V. A Pécsy-örökösök folyamodása a Balázsfalvát illető irományok ügyében. (460—461 l.)

Királyi telepítvényesek-é a székelyek? Dr. Szabó Károly a kolozsvári magy. kir. tud. egyetem nyilvánosrendestanára, a „székely mivelődési és közgazdasági egyesület“ f. évi közgyűlésén Marosvásárhelyt a fennebbi czim alatt egy felolvasást tartott, mit külön is kiadott. A felolvasás a tudós tanár reputációjának teljesen megfelel. Historiai adatokkal dönti meg Hunfalvi Pál híres nyelvészünk ama hypothesisét, hogy a székelyeket a XII. százban Magyarországból tetepítették jelenlegi lakhelyükre. „Hogy a székelyek nem lehettek királyok